

Valtuustoaloite / Kotihoidon kuntalisän uudelleen käyttöönnotosta ja sen vaikutusten selvittämisestä

KHALL 01.10.2024 § 173

Kunnanjohtaja Hallintosäännön 18 luvun 2 §:n mukaan kunnanhallituksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä esitettävä valtuustolle sen toimivaltaan kuuluvista aloitteista ja niiden johdosta suoritetuista toimenpiteistä. Valtuusto voi samalla päättää, mitkä aloitteista on loppuun käsitelty.

Kuntalaissa ei säädetä valtuutetun tai muun luottamushenkilön aloiteoikeudesta. Valtuutettu saa vireille asioita tekemällä valtuustoaloitteen.

Kuntalain 23 §:n mukaan valtuuston tietoon on saatettava vähintään kerran vuodessa sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa tehdyt aloitteet ja niiden johdosta suoritettut toimenpiteet.

Asian vireilletulo / aikaisempi käsittely:

[Kunnanvaltuusto 24.9.2024 § 64](#)

[Liite 5](#)

Ajalla 1.7.-31.12.2024 saapuneet valtuustoaloitteet käsitellään kunnanhallituksen ja -valtuuston maaliskuun 2025 kokouksissa.

Lisätietoja asiasta antaa kunnanjohtaja Mika Kilpeläinen, puh 044 750 2111 tai sähköpostitse mika.kilpelainen@sotkamo.fi

Kunnanjohtaja
Ehdotus

Kunnanhallitus:

1) päättää lähettää valtuustoaloitteen sivistyksen toimialalle valmisteltavaksi. Vastuuvalmistelijoina toimivat kasvatusjohtaja Ville Manninen ja sivistysjohtaja Merja Ojalampi.

2) päättää, että vastaus valtuustoaloitteeseen valmistellaan kunnanhallituksen maaliskuun 2025 kokoukseen.

Kunnanhallitus
Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti kunnanjohtajan ehdotuksen.

Otteet

Sivistyksen toimiala
Kasvatusjohtaja Ville Manninen
Sivistysjohtaja Merja Ojalampi

Sivistysjohtaja ja
kasvatusjohtaja

Kunnalla on velvollisuus järjestää kaikille alle kouluikäisille lapsille varhaiskasvatusta. Kunnan järjestämän varhaiskasvatuksen vaihtoehtona perhe voi saada kotihoidon tukea. Kotihoidontuki muodostuu lakisääteisestä hoitorahasta sekä tulojen mukaan määräytyvästä hoitolisästä. Nämä ovat kunnan kustantamaa tukea perheille, vaikka tuki maksetaan Kelan toimesta. Kunta voi halutessaan maksaa tämän lisäksi kuntalisää.

Kuntaliitto on selvittänyt keväällä 2024 varhaiskasvatuksen tilaa Manner-Suomessa. Kysely toteutetaan joka toinen vuosi. Kyselyllä on kartoitettu muun muassa kotihoidon tuen kuntalisiä sekä perusteita niiden maksamiseen. Kyselyyn jätti vastaamatta vain 42 kuntaa Manner-Suomessa, joten sen kattavuus on ollut hyvä.

Kyselyyn vastanneista kunnista 64 eli 25,5 prosenttia oli maksanut kuntalisää vuonna 2024. Kuntalisän maksamisen aloittamista suunniteltiin kolmessa kunnassa. Aikaisempaan kyselyyn 2022 verrattuna kuntalisiä maksavien kuntien määrä on kasvanut yhdeksällä. Vuonna 2014 kuntalisiä maksoi vielä 85 kuntaa eli siihen verrattuna kuntalisiä maksavien kuntien määrä on edelleen alhaisempi.

Kyselyn perusteella kunnissa, joissa kuntalisiä maksettiin, lähes puolet vastaajista arvioi, ettei kuntalisän maksamisella ollut vaikutusta varhaiskasvatuspalvelujen kysyntään. Kuntalisiä maksavista kunnista 20,6% arvioi, että kuntalisän maksaminen vaikuttaa siten, että lapset aloittavat varhaiskasvatuksessa hieman myöhemmin. Joissain kyselyyn vastanneissa kunnissa arvioitiin, että kuntalisän maksaminen on vähentänyt alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksen tarvetta. Verrattuna aiempiin kyselyihin (2022 ja 2020) kuntien vastauksissa kuntalisän maksamisen vaikutus varhaiskasvatuksen kysyntään on pienentynyt. Selvityksessä arvioidaan, ettei kuntalisän maksamisella olisi enää niin merkittävää vaikutusta varhaiskasvatuksen kysyntään.

Kunta voi asettaa kuntalisän maksamiselle lisäehtoja ja kyselyn perusteella lähes puolet kunnista on edellyttänyt, että vanhemman tulee itse hoitaa lasta. Selvityksen perusteella enää 22 kuntaa (40 %) asetti ehdoksi sen, että perheen kaikki lapset tulisi hoitaa kotona. Kuntalisän maksamiselle on asetettu myös ehtoja keston suhteen. Yli puolet kuntalisiä maksavista kunnista edellytti vähintään yhden kuukauden jaksoa, mutta pisimmillään vaadittiin vähintään neljän kuukauden jaksoa. Kunta voi päättää maksaako kuntalisiä perheen lasten määrän mukaan, jolloin kaikista lapsista ei välttämättä makseta samansuuruisia lisä.

Vuoden 2022 kyselyn jälkeen keskimääräinen kuntalisän suuruus on noussut selvästi, keskimäärin korotus oli 23 euroa lasta kohden. Lisän vaihteluväli oli alle 3-vuotiailla lapsilla 50-400 euroa ja keskimäärin 189

euroa. Yli 3-vuotiaasta lapsesta kuntalisää maksettiin 50-320 euroa ja keskimäärin 169 euroa.

Kotihoidontuen kuntalisän uudellen käyttöönottamisella voisi olla aloitteessa esitettyjä positiivisia vaikutuksia niiden lasten osalta, joiden huoltajat valitsevat kotihoidon tuen. Kuntalisän maksamisen taloudellisia vaikutuksia on kuitenkin vaikea arvioida luotettavasti etukäteen. Kustannuksiin vaikuttaisivat kuntalisää hakevien perheiden määrän, maksettavan tuen tason ja mahdollisten lisäehtojen lisäksi se, olisiko lisän maksamisella pienentävää vaikutusta varhaiskasvatuksen järjestämiseen. Kunnallisissa päiväkodeissa vähennystä täytyisi tulla vähintään 12 lapsen verran yhteen päiväkotiin, jotta ryhmiä voitaisiin perustaa vähemmän. Palvelusetelissä vaikutus olisi välitön lyhyellä aikavälillä, mutta mahdollinen pienenevä asiakasmäärä voisi supistaa yksityisen varhaiskasvatuksen tarjontaa, jolloin tilalle olisi tultava kunnallisia varhaiskasvatuspaikkoja.

Päätökset toiminnan rahavarauksista tekee kunnanvaltuusto talousarvion hyväksynnän yhteydessä. Näin ollen päätökset kotihoidontuen kuntalisän mahdollisesta käyttöönotosta tulee tehdä siinä yhteydessä.

Lisätietoja asiasta antaa sivistysjohtaja Merja Ojalampi, puh. 044 7502 125 tai merja.ojalampi@sotkamo.fi ja kasvatusjohtaja Ville Manninen, puh. 044 7502 298 tai ville.manninen@sotkamo.fi

Kunnanjohtaja
Ehdotus

Kunnanhallitus päättää ehdottaa kunnanvaltuustolle, että edellä esitelty kesken oleva aloite on asianmukaisesti käsitelty ja on annettu riittävä selonteko tehdyistä toimenpiteistä.

Kunnanhallitus päättää tarkastaa ja hyväksyä pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Kunnanhallitus
Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti kunnanjohtajan ehdotuksen.

Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle yksimielisesti lisäyksenä aloitteen käsittelyyn, että Kestävä kuntatalous -ohjelmaan toimenpiteenä kirjattu lasten kotihoidon kuntalisä otetaan huomioon palveluverkkoselvityksessä (kvalt 26.11.2024 § 87).